Боғдорчилик ва узумчилик ҳар доим Республикамиз қишлоқ хўжалигининг анъанавий соҳаси бўлиб келган ва қадим замонлардан буён қишлоқ хўжалик экинларининг халқ селекцияси кучли ривожланиб, асрлар давомида мева ва узумнинг кўп маҳаллий навлари яратилган.

Ўзбекистон ҳудудлари бўйича тупроқ-иқлим шароитларини турли хил бўлиши натижасида маҳаллий шароитларга мослашган навлар мажмуиси вужудга келди.

Bioversity International кўмагидаги "Марказий Осиёнинг қурғоқчилик ҳудудлари бўйича (CRP1.1.) CGIAR тадқиқотлар режаси доирасида мўътадил иқлим мева экинларининг юқори сифатли кўчатлари билан фермерларни таъминлаш учун уруғчилик системаси платформасини яратиш" лойиҳаси доирасида Республикамиз шимолида – Қорақалпоғистон республикаси ва Хоразм вилоятида ўтказилган экспедицион кузатишлар фермер хўжаликларида ташқи муҳитнинг ноқулай шароитларига мослашган мева ва узум навлари аниқланди.

Маҳаллий навлар озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашда муҳим аҳамиятга эга. Шунинг учун ҳам улар фермер хўжаликларида, томорқаларда етиштирилмоқда, сақланмоқда ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг барқарорлигини таъминлашда муҳим омил бўлиб келмоқда. Маҳаллий навлар муҳим хўжалик белгиларга эга бўлган манба бўлиб, селекцияда янги навлар яратишда бирламчи материал сифатида алоҳида ўрин тутади.

Тадқиқотлар олиб борилган ҳудудларда иқлим шароитлари кескин континентал бўлиб, қурғоқчилик билан характерланади. Кеч баҳорги аёзларнинг бўлиш эҳтимоллиги юқори бўлиб, деярли ҳар йили маълум даражада мевали экинларнинг гул куртакларини шикастлайди. Қишлоқ хўжалигида фойдаланаётган ерларнинг кўп қисми маълум даражада шўрланган. Бу омиллар боғдорчилик ва узумчилик соҳаларини кенг миқёсда ривожлантиришга салбий таъсир кўрсатади.

Қурғоқчилик, тупроқ шўрига ва кеч баҳор аёзларига чидамлилик ишлаб чиқаришдаги навларнинг энг муҳим биологик хусусиятларидир.

Изланишлар натижасида фермер хўжаликларида қурғоқчиликка ва кеч баҳорги аёзларга чидамли, ҳосилдорлиги ва мева сифати юқори бўлган навлар аниқланди.

Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятининг фермер хўжаликларида ташқи ноқулай шароитларга чидамли бўлган олманинг Шойи олма, Шўр олма, Хазарасп олмаси, Ёзги, Қишки ва бошқа навлар кўпайтирилмоқда.

Республикамиз шимолида тарқалган ўрик маҳаллий навларининг аксарият қисми кеч баҳор аёзларига чидамлилигини кўрсатди. Шунинг учун ҳам бу ҳудудда ўрик мунтазам равишда ҳосил беради.

Лойиҳа доирасида маҳаллий шароитларга мослашган навларни кўпайтираётган 60 дан ортиқ фермерлар аниқланди ва улар билан яқин алоқа ўрнатилди.

Бу кўчатзорларда семинарлар, доира суҳбатлари, ўқув-амалий курслар ўтказилиб:

- Фермерлар мева экинларининг ташқи муҳитнинг ноқулай шароитларига чидамли бўлган навлари ва уларнинг асосий белги ва хусусиятлари, шунингдек, биокимёвий таркиби билан таништирилди;
- Мева кўчатзорининг тузилмаси амалда кўрсатиб берилди;
- Мева-узум навларини кўпайтириш технологияси ўргатилди;
- Сифатли кўчатлар етиштириш мезонлари билан таништирилди.

Ушбу буклет Bioversity International кўмагидаги "Марказий Осиёнинг қурғоқчилик ҳудудлари бўйича (CRP1.1.) CGIAR тадқиқотлар режаси доирасида мўътадил иқлим мева экинларининг юқори сифатли кўчатлари билан фермерларни таъминлаш учун уруғчилик системаси платформасини яратиш" лойиҳаси доирасида тайёрланди ва нашр этилди.

Таклиф ва мулоҳазалар учун контактлар:

Ўсимликшунослик илмий-тадқиқот институти (ЎИТИ)

Манзил: 111202, Тошкент вилояти, Қибрай тумани, Ботаника қишлоғи.

Тел.: (+998-90) 987-79-05

Эл. почта: uzripi@yandex.com

Тузувчилар: Ш.М.Ахмедов, А.А.Тешабаев

М.К.Турдиева ва К.И.Байметовлар умумий таҳрири остида.

RESEARCH PROGRAM ON Dryland Systems

Ўсимликшунослик илмий-тадқиқот институти

Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилояти фермер хўжаликларининг мева-узум асосий кўчатзорлари

Тошкент – 2015

№	Фермернинг исми ва фамилияси	Манзили	Экин тури	Кўпайтирилаётган навларнинг номи	Телефон рақами
Қорақалпоғистон Республикаси					
1.	Сатликов Байрамдурди	Тўрткўл тумани, А.Дурдиев қишлоғи	Олма Ўрик Нок	Майский, Ренет Симиренко, Қанд олма, Голден Делишес, Ёзги Хазорасп, Беш юлдуз Майский, Нуқул, Ирис, Кузги, Оқ ўрик, Шафтолисимон Хон нашвати, Лесная красавица	+99890 650 64 51
2.	Хожибоев Рустам	Беруний тумани, У.Жуманиёзов қишлоғи	Олма Ўрик	Ёзги Хазорасп, Қишки Хазорасп, Ренет Симиренко Майский, Нуқул, Майский транспортбоп	+99894 141 35 62
Хоразм вилояти					
3.	Юсупов Баходир	Ҳонқа тумани, Сарапоян қишлоғи	Олма Ўрик Анор	Ренет Симиренко, Золотое Грайма, Ёзги Хазорасп, Қишки Хазорасп, Қўтир олма Эрта пишар, Нуқул, Майский Маҳаллий Хоразм анори	+ 99891 433 59 32
4.	Бекметова Раъно	Ҳонқа тумани, Сарапоян қишлоғи	Олма	Ёзги Хазарасп, Қишки Хазарасп, Ренет Симиренко, Голден Делишес, Беш бармоқ	+99891 433 59 76
5.	Собирова Гулзода	Урганч тумани, Оқ олтин қишлоғи	Олма Ўрик	Беш бармак , Ренет Симиренко, Голден Делишес, Қишки Хазарасп Майский, Нуқул, Хоразм Нуқули	+99891 426 46 74
6.	Козокова Бекпашша	Урганч тумани, Юқори боғ қишлоғи	Олма Ўрик	Ёзги Хазарасп, Қишки Хазарасп, Ренет Симиренко, Голден Делишес Ёғли ўрик, Хоразм Нуқули	+99890 578 39 60
7.	Собиров Икром	Урганч тумани, Юқори боғ қишлоғи	Олма Ўрик	Ренет Симиренко, Ёзги Хазарасп, Беш бармак Хоразм Нуқули, Майский мойли ўрик	+99893 282 51 01
8.	Каримова Санамжон	Урганч тумани, Юқори боғ қишлоғи	Олма Ўрик	Ёзги Хазарасп, Қишки Хазарасп, Ренет Симиренко, Беш бармоқ Майский, Нукул, Қишки ўрик	+99893 468 05 94
9.	Каримова Малика	Урганч тумани, Юқори боғ қишлоғи	Олма Ўрик	Ренет Симиренко, Ёзги Хазарасп, Қишки Хазарасп, Железняк, Қанд олма Нуқул, Мойли ўрик, Қишки ўрик	+99894 116 67 94
10.	Абдуллаева Сапаргул	Урганч тумани, Юқори боғ қишлоғи	Олма	Ренет Симиренко, Голден Делишес, Беш бармоқ, Ёзги Хазарасп	+99894 116 67 94

Боғдорчилик ва узумчилик ҳар доим Республикамиз қишлоқ хўжалигининг анъанавий соҳаси бўлиб келган ва қадим замонлардан буён қишлоқ хўжалик экинларининг халқ селекцияси кучли ривожланиб, асрлар давомида мева ва узумнинг кўп маҳаллий навлари яратилган.

Ўзбекистон ҳудудлари бўйича тупроқ-иқлим шароитларини турли хил бўлиши натижасида маҳаллий шароитларга мослашган навлар мажмуиси вужудга келди.

Bioversity International кўмагидаги “Марказий Осиёнинг қурғоқчилик ҳудудлари бўйича (CRP1.1.) CGIAR тадқиқотлар режаси доирасида мўътадил иқлим мева экинларининг юқори сифатли кўчатлари билан фермерларни таъминлаш учун уруғчилик системаси платформасини яратиш” лойиҳаси доирасида Фарғона вилоятида ўтказилган экспедицион кузатишлар фермер хўжаликларида ташқи муҳитнинг ноқулай шароитларига мослашган мева ва узум навлари аниқланди.

Маҳаллий навлар озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашда муҳим аҳамиятга эга. Шунинг учун ҳам улар фермер хўжаликларида, томорқаларда етиштирилмоқда, сақланмоқда ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг барқарорлигини таъминлашда муҳим омил бўлиб келмоқда. Маҳаллий навлар муҳим хўжалик белгиларга эга бўлган манба бўлиб, селекцияда янги навлар яратишда бирламчи материал сифатида алоҳида ўрин тутади.

Тадқиқотлар олиб борилган ҳудудларда иқлим шароитлари кескин континентал бўлиб, қурғоқчилик билан характерланади. Кеч баҳорги аёзларнинг бўлиш эҳтимоллиги юқори бўлиб, деярли ҳар йили маълум даражада мевали экинларнинг гул куртакларини шикастлайди. Бу омиллар боғдорчилик ва узумчилик соҳаларини кенг миқёсда ривожлантиришга салбий таъсир кўрсатади.

Қурғоқчилик, иссиқлик ва кеч баҳорги аёзларга чидамлилик ишлаб чиқаришдаги мева-узум навларининг энг муҳим биологик хусусиятларидир.

Изланишлар натижасида фермер хўжаликларида қурғоқчиликка ва кеч баҳорги аёзларга чидамли, ҳосилдорлиги ва мева сифати юқори бўлган навлар аниқланди.

Лойиҳа доирасида маҳаллий шароитларга мослашган навларни кўпайтираётган 60 дан ортиқ фермерлар аниқланди ва улар билан яқин алоқа ўрнатилди.

Бу кўчатзорларда семинарлар, доира суҳбатлари, ўқув-амалий курслар ўтказилиб:

- Фермерлар мева экинларининг ташқи муҳитнинг ноқулай шароитларига чидамли бўлган навлари ва уларнинг асосий белги ва хусусиятлари, шунингдек, биокимёвий таркиби билан таништирилди;
- Мева кўчатзорининг тузилмаси амалда кўрсатиб берилди;
- Мева-узум навларини кўпайтириш технологияси ўргатилди;
- Сифатли кўчатлар етиштириш мезонлари билан таништирилди.

Ушбу буклет Bioversity International кўмагидаги “Марказий Осиёнинг қурғоқчилик ҳудудлари бўйича (CRP1.1.) CGIAR тадқиқотлар режаси доирасида мўътадил иқлим мева экинларининг юқори сифатли кўчатлари билан фермерларни таъминлаш учун уруғчилик системаси платформасини яратиш” лойиҳаси доирасида тайёрланди ва нашр этилди.

Таклиф ва мулоҳазалар учун контактлар:

Ўсимликшунослик илмий-тадқиқот институти (ЎИТИ)

Манзил: 111202, Тошкент вилояти, Қибрай тумани, Ботаника қишлоғи.

Тел.: (+998-90) 987-79-05

Эл. почта: uzripi@yandex.com

Тузувчилар: Ш.М.Ахмедов, А.А.Тешабаев

М.К.Турдиева ва К.И.Байметовлар умумий таҳрири остида.

RESEARCH PROGRAM ON Dryland Systems

UzRIPI

Ўсимликшунослик илмий-тадқиқот институти

Фарғона вилояти фермер хўжаликларининг мева-узум асосий кўчатзорлари

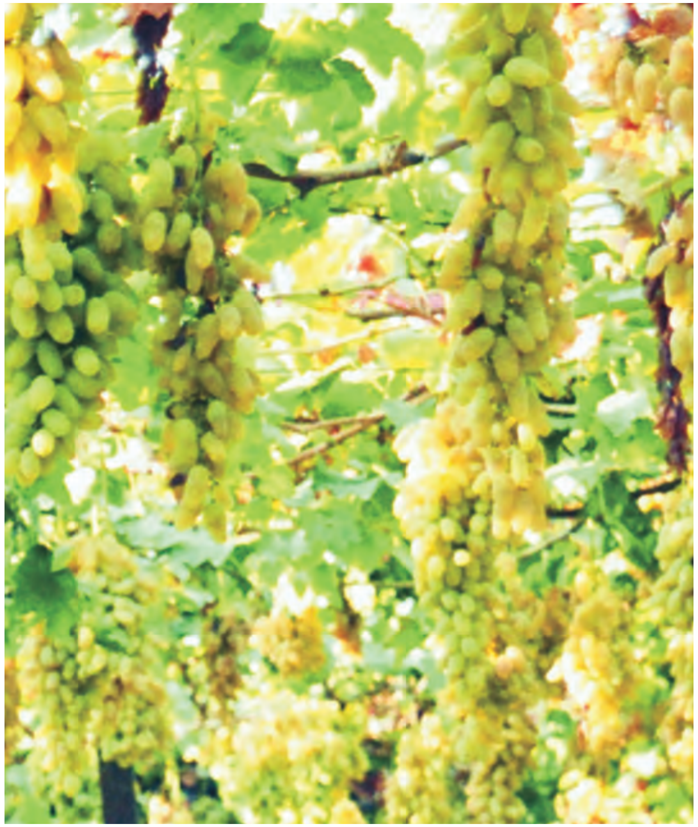

Тошкент – 2015

№	Фермернинг исми ва фамилияси	Манзили	Экин тури	Кўпайтирилаётган навларнинг номи	Телефон рақами
1.	Абдураҳимова Нилуфар	Қува тумани, Янгичек қишлоғи, 186 уй	Олма Нок	Ренет Симиренко, Наманган олма, Қизил тарам олма Нашвати, Лесная красавица	+998903021012
2.	Қирғизова Омина	Қува тумани, Намуна қишлоғи	Ўрик	Субхони, Қандак, Юбилейний Навоий	+998905804653
3.	Зокиров Маҳкамбой	Қува тумани, Мустақиллик қишлоғи	Олма Нок Ўрик Узум Анор	Қизил олма, Старкримсон, Беш юлдуз, Ренет Симиренко, Бойкен Дилафруз, Кўқон нок, Тош нок Шалах, Қандак, Юбилейний Навоий, Исфарак Пушти Тойфи, Ризамат, Оқ Ҳусайни Қаюм анор, Қизил пучоқ, Аччиқ дона, Қизил анор, Туя тиш	+998904057222
4.	Сиддиқов Абдуқаҳҳор	Фарғона тумани, Оқбилол қишлоғи, ул. Горбува, дом 58	Узум	Келин бармоқ, Ризамат, Оқ Ҳусайни, Пушти Тойфи, Мерседес, Андижон қораси	+998939836714
5.	Рўзматова Мавлуда	Қува тумани, Гулистон қишлоғи	Олма Ўрик	Наманган қирмизи, Ренет Симиренко, Голден Делишес, Бойкен Исфарак, Субхони, Оқ ўрик, Қандак	+998911102292
6.	Бобохонов Абдувоҳид	Қува тумани, Бузахор қишлоғи	Олма Ўрик Узум	Золотое Грайма, Голден Делишес Исфарак, Қандак Оқ Ҳусайни	+998906304673
7.	Фозилов Йўлдошали	Олтиариқ тумани, Ёшларобод қишлоғи, 19 уй	Олма Ўрик Узум Анор	Ренет Симиренко, Голден Делишес, Старкримсон, Железняк, Қизил олма Қандак, Юбилейний Навоий, Исфарак, Руҳи Жуванон Келин бармоқ, Қора Ҳусайни, Ризамат Қизил анор, Туя тиш, Қаюм анор, Аччиқ дона	+998913987275
8.	Каримов Ҳасанбой	Қува тумани, Бузахор қишлоғи	Олма Ўрик Узум	Бойкен, Боровинка Ташкентская, Қизил олма, Наманган олма Шалах, Юбилейний Навоий Оқ Ҳусайни, Ризамат, Андижон қораси	+998902720289
9.	Холов Фаррух	Фарғона тумани, Каптархона қишлоғи, Камолот кўч., 301 уй	Олма Ўрик Нок	Сўх гўзали, Кинг Девид, Боровинка Ташкентская, Голден Делишес Шалах, Исфарак, Қандак, Руҳи Жуванон Вильямс, Тош нок, Нашвати	+998954047977
10.	Қурбонова Шоҳистахон	Қува тумани, Янгичек қишлоғи	Олма Ўрик	Боровинка Ташкентская, Бойкен, Кинг Девид, Старкримсон, Беш юлдуз Юбилейний Навоий, Қандак, Исфарак, Шалах	+998916632522
11.	Жабборов Нўъмонжон	Қува тумани, Гулистон қишлоғи, Тинчлик кўч., 17 уй	Олма	Ренет Симиренко, Бойкен, Голден Делишес	+998902773648
12.	Мирзааҳмедова Нилуфар	Қува тумани, Гулистон қишлоғи	Олма	Железняк, Бойкен, Ренет Симиренко	+998912368396
13.	Сирожиддинов Маъруфжон	Фарғона тумани, Меҳнатобод қишлоғи, Арчазор кўч., 26 уй	Олма Ўрик	Ренет Симиренко, Қизил олма Юбилейний Навоий, Қандак, Исфарак	+998916641088